

Ομιλία Προέδρου Κ.Ε.Δ.Ε. Γ.Πατούλη με θέμα Κλιματική Αλλαγή και επιπτώσεις στην υγεία

Είναι γνωστό ότι το κλίμα και οι καιρικές συνθήκες αποτελούν σημαντικές συνιστώσες που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία.

Αυτό σημαίνει ότι η κλιματική αλλαγή που παρατηρείται παγκοσμίως μεταβάλλει με τη σειρά της τα δεδομένα που σχετίζονται με την υγεία και την ευημερία των πληθυσμών.

Πρόκειται για μια υπολογίσιμη επίδραση, η οποία συχνά δε λαμβάνεται υπόψη με την αρμόζουσα προσοχή, αφού οι περισσότεροι θεωρούν ότι η προσωπική τους υγεία εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τη συμπεριφορά τους (π.χ. διατροφικές

συνήθειες, άσκηση), την κληρονομικότητα ή την ευκολία πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας.

Οι πρόσφατες κλιματικές αλλαγές πιστεύεται ότι έχουν ήδη καθορίσει ορισμένα επιδημιολογικά δεδομένα:

- για παράδειγμα, η ετήσια έκθεση του Διεθνούς Οργανισμού Υγείας για το 2002 αναφέρει ότι η κλιματική αλλαγή ευθύνεται περίπου για το 2,4% των κρουσμάτων διάρροιας παγκοσμίως, καθώς και για το 6% των κρουσμάτων μαλάριας σε κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες για το έτος 2000 .**

Ένα πρόβλημα με τέτοιου είδους αποτελέσματα είναι πως η υγεία επηρεάζεται από μια πληθώρα παραγόντων, και επομένως,

είναι δύσκολο να μετρηθεί αποκλειστικά η επιρροή της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και να απομονωθούν όλοι οι άλλοι παράγοντες.

Παρά όμως αυτή τη δυσκολία, και με δεδομένο ότι η κλιματική αλλαγή επιδρά σε πολλές συνιστώσες της ανθρώπινης υγείας, οι επιπτώσεις της στην υγεία έχουν ανακύψει ως ένα μείζον ζήτημα , που αφορά όχι μόνο θεωρητικά την ιατρική και την περιβαλλοντολογική επιστήμη, αλλά που έχει ως επί το πλείστον πρακτική σημασία, φανερώνοντας την ανάγκη για χάραξη σχετικών κοινωνικοοικονομικών πολιτικών.

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει τον ανθρώπινο οργανισμό με άμεσο και έμμεσο τρόπο.

- **Η άμεση έκθεση πραγματοποιείται μέσα από τις μεταβαλλόμενες καιρικές συνθήκες, όπως η θερμοκρασία, οι βροχοπτώσεις, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας και τα συχνότερα ακραία καιρικά φαινόμενα.**
- **Η έμμεση έκθεση οφείλεται στη χαμηλότερη ποιότητα του νερού, του αέρα και του φαγητού, καθώς και στις μεταβολές του οικοσυστήματος, της γεωργίας, της βιομηχανίας, των οικισμών και της οικονομίας.**

Κατά συνέπεια, η κλιματική αλλαγή αυξάνει παγκοσμίως τις ήδη υπάρχουσες ασθένειες αλλά δημιουργεί και νέες, ενώ μπορεί να οδηγήσει και σε πρόωρο θάνατο.

Οι επιπτώσεις που έχει η κλιματική αλλαγή στην υγεία μπορούν να ενταχθούν στις εξής τρεις κατηγορίες :

α) Επιπτώσεις που είναι άμεσες και συνήθως προκαλούνται από ακραία καιρικά φαινόμενα (π.χ. θάνατοι από καύσωνες).

β) Έμμεσες επιπτώσεις που προκαλούνται ως συνέπεια περιβαλλοντικών αλλαγών και οικολογικών διαταραχών που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή (π.χ. αυξανόμενη απειλή από ασθένειες που μεταφέρονται από τα κουνούπια ή τα τρωκτικά).

γ) Οι διάφορες επιπτώσεις που προκαλούνται σε πληθυσμούς που πλήττονται από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και από

οικονομικά προβλήματα λόγω της κλιματικής αλλαγής (π.χ. διατροφικά ή ψυχολογικά προβλήματα).

Το κεντρικό συμπέρασμα των μελετών που έχουν εκπονηθεί σχετικά με την επίδραση της κλιματικής αλλαγής στην ανθρώπινη υγεία είναι πως η κλιματική αλλαγή μπορεί να προκαλέσει, μεταξύ άλλων

α) αυξημένη θνησιμότητα λόγω της αύξησης της θερμοκρασίας, αλλά και συγχρόνως μειωμένη θνησιμότητα στις λιγότερες θερμές χώρες για τον ίδιο λόγο,

β) μεγαλύτερη συχνότητα επιδημιών μεταδοτικών ασθενειών λόγω πλημμυρών και ακραίων καιρικών φαινομένων,

γ) υπολογίσιμες επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία λόγω της μετακίνησης πληθυσμών εξαιτίας της αύξησης της στάθμης των θαλασσών και της αυξημένης συχνότητας ακραίων καιρικών φαινομένων.

Οι υγειονομικές αρχές στις Ηνωμένες Πολιτείες διακρίνουν επισήμως 11 κατηγορίες επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην υγεία :

α) Άσθμα, αναπνευστικές αλλεργίες και ασθένειες από τον ατμοσφαιρικό αέρα

β) Νεοπλάσματα

γ) Καρδιοαναπνευστικά προβλήματα και εμφράγματα

δ) Τροφιμογενείς ασθένειες και λοιμώξεις

ε) Νοσηρότητα και

θνησιμότητα από τη ζέστη

- στ) Επιπλοκές στην ανθρώπινη ανάπτυξη**
- ζ) Ψυχική υγεία και διαταραχές άγχους**
- η) Νευρολογικές διαταραχές**
- θ) Ασθένειες που προκαλούνται από φορείς**
- ι) Ασθένειες που προκαλούνται από το νερό**
- ια) Νοσηρότητα και θνησιμότητα από τον καιρό (ακραία καιρικά φαινόμενα)**

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, οι κλιματικές αλλαγές και η υπερθέρμανση του πλανήτη, αναμένεται να επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία.

Οι επιπτώσεις αυτές θα προέλθουν από τις αυξανόμενες καταιγίδες, πλημμύρες, κύματα ξηρασίας και φωτιές που θα επηρεάσουν τα αποθέματα νερού, τη παραγωγή υγιεινών τροφών, και τη γενικότερη διαχείριση των συστημάτων υγείας.

Η αύξηση της θερμοκρασίας θα συμβάλλει στην αύξηση της νοσηρότητας και της θνησιμότητας που σχετίζονται με τη διατροφή και την ποιότητα του νερού και του αέρα.

Η μεγαλύτερη συχνότητα των καυσώνων αναμένεται να οδηγήσει σε αύξηση της θνησιμότητας από θερμοπληξίες και θερμικό στρες.

Η εμπειρία από τον καύσωνα του 2003 που κτύπησε πολλές χώρες της Δυτικής Ευρώπης ανέδειξε τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία.

Δώδεκα χώρες της Δυτικής Ευρώπης με αναπτυγμένα συστήματα υγείας ανέφεραν περισσότερους από 70.000 θανάτους λόγω του καύσωνα του καλοκαιριού του 2003.

Τα επιδημιολογικά δεδομένα έδειξαν ότι οι ηλικιωμένοι αποτελούν τη σημαντικότερη ομάδα υψηλού κινδύνου, επειδή η γήρανση εξασθενίζει την ικανότητα ρύθμισης της θερμοκρασίας του σώματος.

Οι πλέον ευάλωτες ομάδες λόγω της κλιματικής αλλαγής θα είναι:

- ⌚ **Οι ηλικιωμένοι**
- ⌚ **Τα παιδιά**
- ⌚ **Τα άτομα με χρόνια προβλήματα υγείας που βρίσκονται σε συνεχή ιατρική παρακολούθηση**
- ⌚ **Οι φτωχοί με προβληματική διατροφή και υποσιτισμό που κατοικούν σε περιοχές χαμηλού εισοδήματος με δύσκολη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας.**

- ⌚ **Οι κάτοικοι νησιώτικων και ορεινών περιοχών που παρατηρείται λειψυδρία και εξεύρεσης υγιεινής τροφής.**
- ⌚ **Μετανάστες που βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό από την αγορά εργασίας τις κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες.**

Η έκθεση της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία των Ευρωπαίων πολιτών επισημαίνει ότι:

- **Η αύξηση της θερμοκρασίας κατά ένα βαθμό αναμένεται να επιφέρει αύξηση της θνησιμότητας κατά 1% έως 4%.**
- **Αναμένονται 86.000 πρόσθετοι θάνατοι ανά έτος στις χώρες της Ευρωπαϊκής**

Ένωσης εάν σημειωθεί μια μέση αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας κατά 3 βαθμούς Κελσίου.

- **Η εκτίμηση αυτή αφορά τις προβλέψεις για το 2071-2100 σε σχέση με τη περίοδο 1961-1990**

Μια από τις μεγαλύτερες προσπάθειες που έχουν γίνει με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε διάφορους τομείς – συμπεριλαμβανομένου και του τομέα της υγείας, είναι το σχέδιο PESETA.

Η μεθοδολογία του σχεδίου PESETA εφαρμόζεται σε δύο περιόδους, από το 2011 έως το 2040, και από το 2071 έως το 2100).

Το σχέδιο συνδυάζει υποδείγματα με ημερήσια κλιματικά δεδομένα και εμπειρικές σχέσεις κλιματικών συνθηκών – καταστάσεων υγείας, με στόχο την εκτίμηση των επιπλέον θανάτων που αποδίδονται στην αλλαγή της θερμοκρασίας, καθώς και των κρουσμάτων σαλμονέλας λόγω της αυξημένης θερμοκρασίας στην Ευρώπη.

Τα ευρήματα του σχεδίου PESETA δείχνουν, μεταξύ άλλων, τα εξής :

α) Έως το 2020, εκτιμάται ότι θα υπάρξει μια μικρή αύξηση στους θανάτους στην Ευρώπη που οφείλονται στη ζέστη, καθώς και στο ποσοστό εκείνων που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή. Ο αριθμός εκτιμάται στους 25.000 επιπλέον θανάτους ανά έτος.

Η αύξηση αυτή θα είναι σημαντικά μεγαλύτερη έως το 2080, με την εκτίμηση να ανέρχεται σε 105.000 επιπλέον θανάτους από ζέστη ετησίως.

β) Προσαρμογή του πληθυσμού στα κλιματικά δεδομένα (είτε από πρακτικής πλευράς – π.χ. με χρήση κλιματιστικών, είτε από ψυχολογικής πλευράς) θα μπορούσε να μειώσει σημαντικά τους αριθμούς αυτούς.

Αν η προσαρμογή αναχθεί σε έναν βαθμό Κελσίου ανά τρεις δεκαετίες (δηλαδή, οι ενέργειες και η συμπεριφορά των πληθυσμών είναι τέτοια που να «ενσωματώσει» αύξηση της θερμοκρασίας κατά ένα βαθμό), τότε ο αριθμός των θανάτων εξαιτίας της αλλαγής του κλίματος θα μπορούσε να μειωθεί στους 4.000

ανά έτος για την περίοδο 2011-2040 και στους 20.000 ανά έτος για την περίοδο 2071-2100.

γ) Από τη μελέτη προκύπτει επίσης ότι θα υπάρξει μια μικρή μείωση στους θανάτους λόγω ψύχους. Αν και τα δεδομένα παρουσιάζουν αρκετή μεταβλητότητα, εκτιμάται ότι λόγω της κλιματικής αλλαγής, θα αποφευχθούν 50.000 με 100.000 θάνατοι από ψύχος ετησίως για την περίοδο 2011-2040, και 86.000 με 184.000 θάνατοι από ψύχος ετησίως για την περίοδο 2071-2100.

Αυτό σημαίνει ότι είναι πολύ πιθανό ο αριθμός των θανάτων λόγω ψύχους που θα αποφευχθούν να είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των επιπλέον θανάτων λόγω ζέστης.

Ωστόσο, το εύρημα αυτό, εξαρτάται έντονα και από την προσαρμογή των πληθυσμών, καθώς και από τις παραμέτρους των υποδειγμάτων, στις οποίες υπεισέρχεται και αβεβαιότητα.

Εξάλλου, η αύξηση της θερμοκρασίας ενδέχεται να καταστήσει τους πληθυσμούς πιο ευαίσθητους στο ψύχος. Αν αυτός ο παράγοντας περιληφθεί στα υποδείγματα, τότε παρατηρείται μεγάλη μείωση στον αριθμό των θανάτων από ψύχος που αποφεύγονται λόγω της κλιματικής αλλαγής.

δ) Τα παραπάνω συμπεράσματα αφορούν γενικά όλα τα κράτη-μέλη, αν και, όπως είναι αναμενόμενο, οι περισσότεροι σχετικά θάνατοι από τη ζέστη προβλέπεται να καταγραφούν στις Μεσογειακές χώρες, και οι λιγότεροι στις βόρειες χώρες (π.χ. στη Σκανδιναβία).

Οι χώρες της κεντροανατολικής Ευρώπης παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αύξηση σε θανάτους λόγω της αλλαγής του κλίματος.

Για την περίοδο 2071-2100, οι χώρες που εκτιμάται ότι θα επηρεαστούν περισσότερο είναι η χώρα μας, η Ιταλία, η Βουλγαρία, η Εσθονία και η Ισπανία, ενώ λιγότερο η Νορβηγία, η Ιρλανδία, η Μεγάλη Βρετανία και η Σουηδία.

ε) Σε ό,τι αφορά την αποφυγή θανάτων λόγω ψύχους, τα περισσότερα οφέλη αναμένεται να καταγραφούν στις Σκανδιναβικές χώρες και στις χώρες της Βαλτικής, ενώ τα μικρότερα οφέλη στην Ιρλανδία, στο Λουξεμβούργο, στη Μεγάλη Βρετανία και σε κάποιες Μεσογειακές χώρες.

Σε ό,τι αφορά τον οικονομικό αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής ως προς την επίδρασή της στην υγεία,

η έκθεση PESETA αναφέρει, μεταξύ άλλων τα εξής:

α) Για τη περίοδο 2011-2040, και χωρίς προσαρμογή, το κόστος της κλιματικής αλλαγής θα είναι 30 δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο

(με βάση την αξία της στατιστικής ζωής, η οποία αποτιμάται στα 1,11 εκατομμύρια ευρώ) ή 13 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως (με βάση την αξία ενός χρόνου ζωής, η οποία αποτιμάται σε 59.000 ευρώ).

β) Για τη περίοδο 2071-2100, το κόστος της κλιματικής αλλαγής θα είναι 118 δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο με βάση την αξία της στατιστικής ζωής ή 50 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως, με βάση την αξία ενός χρόνου ζωής.

Κυρίες και κύριοι

Η κλιματική αλλαγή δεν μπορεί πλέον να θεωρείται απλώς ένα περιβαλλοντικό ή αναπτυξιακό ζήτημα.

Η σημαντικότερη απόρροιά της είναι ότι θέτει σε κίνδυνο την προστασία και βελτίωση της ανθρώπινης υγείας και ευημερίας.

Είναι αναγκαία η καλύτερη εκτίμηση της διάστασης του προβλήματος «κλιματική αλλαγή» τόσο για την ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής πολιτικής και την από κοινού δέσμευση για την αντιμετώπισή του.

Η ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών υγείας πρέπει να αποτελέσει κεντρικό άξονα για την προσαρμογή και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Η διεθνής υγειονομική κοινότητα έχει πληθώρα εμπειριών στην προστασία των ανθρώπων από τους εξαρτώμενους από την κλιματική αλλαγή κινδύνους καθώς και αποδεδειγμένα οικονομικά αποδοτικές παρεμβάσεις υγείας είναι ήδη διαθέσιμες για

την αντιμετώπιση των πλέον επείγουσών καταστάσεων.

Η διεύρυνση της κάλυψης των διαθέσιμων παρεμβάσεων θα μπορούσαν να βελτιώσουν σημαντικά την υγεία σε παρόντα χρόνο και σε συνδυασμό με μακρόπνοο σχεδιασμό, θα μειώσει επίσης την ευπάθεια του γενικού πληθυσμού στις κλιματικές αλλαγές σε βάθος χρόνου.

Η ποικίλη- εκτεταμένη- μακροπρόθεσμη και άνιση κατανομή των κινδύνων υγείας κάνει την κλιματική αλλαγή μια πραγματικά παγκόσμια πρόκληση, καλώντας για μια άνευ προηγουμένου παγκόσμια συνεργασία.

Για να ενισχυθεί η υγεία παγκοσμίως και να υπάρξει αποτελεσματική απάντηση στην κλιματική αλλαγή, θα πρέπει να δραστηριοποιηθούν συνολικά οι πολίτες, οι επαγγελματίες υγείας, οι δημόσιοι φορείς υγείας, καθώς και οι πολιτικοί ηγέτες.

Μια δίκαιη και αποτελεσματική ανταπόκριση για την επίλυση του προβλήματος θα απαιτήσει ανταλλαγή αρμοδιοτήτων μεταξύ των πληθυσμών που συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στην αλλαγή του κλίματος και αυτών που είναι πιο ευάλωτες στις επιπτώσεις της.

Κυρίες και κύριοι

Μπροστά στο πρόβλημα αυτό η Αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να μένει αδιάφορη.

Οφείλουμε κι εμείς να αναλάβουμε δραστικές πρωτοβουλίες και να εφαρμόσουμε πολιτικές, που στόχο θα έχουν την εξεύρεση λύσεων απέναντι σε αυτό το τεράστιο πρόβλημα.

Η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος συμμετείχε το 2016 στην παγκόσμια διάσκεψη του ΟΗΕ για το κλίμα.

Υπογράψαμε κι εμείς το κείμενο της Διακήρυξης των Πόλεων για την κλιματική αλλαγή, το οποίο υπεγράφη συνολικά από 1.000 δημάρχους του κόσμου στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Διάσκεψης του ΟΗΕ για το Κλίμα COP- 21.

Το κείμενο αυτό αποτελεί δέσμευση για παγκόσμια συνεργασία σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την προώθηση συγκεκριμένων πολιτικών, δράσεων και λύσεων κατά της κλιματικής αλλαγής.

Χίλιοι δήμαρχοι από όλο τον κόσμο υπογραψαμε και δεσμευτήκαμε:

- 1. Να εφαρμόσουμε και να παράγουμε στρατηγικές υιοθέτησης βέλτιστων πρακτικών για την αντιμετώπιση κλιματικών κινδύνων μέχρι το 2020.**
- 2. Να θέσουμε στέρεες βάσεις και να επιτύχουμε μακροπρόθεσμους στόχους, όπως είναι η μετάβαση στην αξιοποίηση**

του μέγιστου βαθμού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3. Να δημιουργήσουμε το κατάλληλο περιβάλλον για τους δημότες μας, αυτό που θα τους παρέχει τις βέλτιστες συνθήκες διαβίωσης και θα προστατεύει στο έπακρο τα ανθρώπινα δικαιώματά τους.

4. Να διαφυλάσσουμε τη διαδικασία συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση λήψης αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο.

5. Να συνδράμουμε στην προσπάθεια βέλτιστης συνεργασίας μεταξύ τοπικής

**αυτοδιοίκησης και κεντρικής κυβέρνησης,
ώστε απο κοινού να εφαρμοστούν
πολιτικές αντιμετώπισης των συνεπειών
της κλιματικής αλλαγής.**

Κυρίες και κύριοι

**Έχουμε να αντιμετωπίσουμε μια τεράστια
πρόκληση.**

**Το ζήτημα είναι σύνθετο, απαιτεί συνέργειες,
όραμα και πρακτικές λύσεις.**

Η Κλιματική αλλαγή μπορεί να αποβεί από πρόβλημα σε ευκαιρία, αρκεί να μην αδρασνήσουμε άλλο.

Η προστασία της υγείας των πολιτών είναι βασικό καθήκον της Πολιτείας.

**Η Αυτοδιοίκηση ως θεσμός της Πολιτείας που βρίσκεται εγγύτερα από οποιονδήποτε άλλον στον πολίτη, είναι έτοιμη να αναλάβει δράση .
Να ευαισθητοποιήσει, να κινητοποιήσει και να υλοποιήσει νέες πολιτικές.**

Είμαστε έτοιμοι να ανταποκριθούμε και σε αυτή την ευθύνη.

Με αφετηρία το Συνέδριο του Ηρακλείου, ας κάνουμ ένα νέο ξεκίνημα .

Σας ευχαριστώ.